

BÖLÜM 15

POSTPARTUM DÖNEMDE UYGULANAN GELENEKSEL YÖNTEMLER

Sabriye UÇAN YAMAÇ¹

GİRİŞ

Lohusalık dönemi annenin fizyolojik ve psikolojik olarak gebelik öncesine dönmesi ve ailedeki tüm fertlerin yeni bir role alışma sürecidir. Lohusalık döneminde alınan sağlık hizmetlerinin yetersizliği, ekonomik durumun yetersizliği, ulaşım sorunları, bu dönemde görülen sağlık sorunlarının normal olarak algılanması, sağlık personeline güvenmeme veya kişinin sağlık güvencesinin olmaması gibi nedenlerden dolayı kişi ailesinden ve çevresinden duyduğu, gördüğü geleneksel uygulamaları uygulayarak problemlerine çözüm bulmaya çalışabilmektedir. Çeşitli kültürlerde doğum sonrası dönem hassas bir dönemdir ve anne ve bebeğin sağlığını korumak ve geliştirmek için değişik geleneksel uygulamalar uygulanmaktadır. Sağlık profesyonellerinin daha iyi sağlık hizmeti sunabilmeleri için hizmet verdikleri bireylerin, ailelerin ve toplumun geleneksel inanç ve uygulamalarını anlamaları önemlidir. Çünkü lohusa kadınların çoğu, genel refahlarını iyileştirmek için geleneksel uygulamaları kullanır ve aile inançlarından etkilenir. Kırsalda özellikle birinci basamak hizmetlerinin topluma ulaşmasında, özellikle bireylerin kültürel inanç ve uygulamalarının lohusa ve bebeği bu süreçte dikkatli tanımak, bu toplumun sağlık alanındaki ihtiyaçlarını, beklentilerini ve götürülen

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Bucak Sağlık Yüksekokulu, Ebelik AD, suyamac@mehmetakif.edu.tr

değer, inanç ve uygulamalarının sağlık üzerindeki etkilerinden dolayı, geleneksel uygulamaların da göz önünde bulundurulması yararlı olacaktır.

Anne ve bebek sağlığını olumsuz etkileyen geleneksel (fonksiyonel olmayan) sağlık uygulamalarının özellikle ebeler ve hemşireler tarafından belirlenerek toplumun öğrenim seviyesi, inanışları ve gelenekleri dikkate alınarak etkili ve ulaşılabilir sağlık eğitimlerinin verilmesi ve yanlış olan uygulamaların değiştirilmeye çalışılması gerekmektedir. Sağlık çalışanları, kültür ve geleneğin sağlık üzerindeki etkilerini bilerek çalıştıkları yerlerde uygulanan geleneksel inanç ve uygulamaların neler olduğunu bilmeli ve bunlardan riskli olanlar konusunda nasıl bir farkındalık çalışması yapabileceği konusunda çalışmalar yapılmalıdır.

Aile büyükleri ve çevrenin anneler üzerindeki etkileri unutulmamalı ve sadece anneler değil toplumun genelinin ve eski kuşaklarında bilinçlendirilmesi için Lo-husalık ve Bebek Bakımı konularında genel eğitimler verilmelidir.

KAYNAKLAR

1. Abuidhail J. Rural jordanian mothers beliefs, knowledge and practices of postnatal care. quality in primary care. *Qual Prim Care*. 2014;222: 85–293.
2. Akçay G. Hasta güvenliği açısından bebek tuzlama geleneği. *Sağlık Akademisyenleri Dergisi*. 2018;5(3): 201-207. doi:10.5455/sad.13-1527017928
3. Akman G, Gözüyeşil E. Doğum sonu dönemde geleneksel uygulamalar yönelik yapılan araştırmaların incelenmesi. *Uluslararası Hakemli Kadın Hastalıkları ve Anne Çocuk Sağlığı Dergisi*. 2018;12. doi: 10.17367/JACSD.2018.1.7
4. Al-Sagarat AY, Al-Kharabsheh A. Traditional practices adopted by jordanian mothers when caring for their infants in rural areas. *African Journal of Traditional, Complementary and Alternative Medicines*. 2016;14(1): 1-9. Published 2016 Nov 23. doi:10.21010/ajtcam.v14i1.4499.
5. Altuntuğ K, Anık Y, Ege E. Traditional practices of mothers in the postpartum period: Evidence from Turkey. *African Journal of Reproductive Health*. 2018;22(1): 94-102. doi:10.29063/ajrh2018/v22i1.9
6. Balıkçı, G. Trabzon'un bazı bölgelerinde doğumla ilgili adet ve inançlar. 2004. www.folklor.org.tr
7. Bangari A, Thapliyal S.K, Ruchi R, et al. Traditional beliefs and practices in newborn care among mothers in a tertiary care centre in Dehradun, Uttarakhand, India. *International Journal Of Community Medicine And Public Health*. 2019 Jun;6(6): 2600-2604. doi: http://dx.doi.org/10.18203/2394-6040.ijcmph20192330
8. Bratwaite A, Williams C. Childbirth experiences of professional Chinese Canadian women. *Journal of Obstetric, Gynecologic & Neonatal Nursing*. 2004;33(6): 748-55. doi: 10.1177/0884217504270671
9. Choudry UK. Traditional practices of women from India: pregnancy, childbirth, and newborn care. *Journal of Obstetric, Gynecologic & Neonatal Nursing*. 1997;26(5): 533-9. doi: https://doi.org/10.1111/j.1552-6909.1997.tb02156.x
10. Çakırer Çalbayram N, Gönenc İM, Topuz N. Prekonsepsiyonel dönemden postpartum döneme kadınların geleneksel inanç ve uygulamaları. *Sağlık Bilimleri ve Meslekleri Dergisi*. 2019;6(2): 237 – 246. doi:10.17681/hsp.431298

11. Çakırcı N, Çalışkan, Z. Nevşehir ili Ağılı köyünde gebelik, doğum ve lohusalığa ilişkin geleneksel inanç ve uygulamalar. *TAF Preventive Medicine Bulletin*. 2010;9(4): 343-348.
12. Çalışkan Z, Bayat M. Annelerin bebek bakımı uygulamaları ve etkileyen faktörler: bir Kapadokya örneği. *Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi*. 2011;14(2): 23-30.
13. Çarıkci MY. Kadınların gebelik, doğum ve doğum sonu dönem bakımına yönelik geleneksel uygulamaları. (*Yüksek Lisans Tezi Haliç Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü*) İstanbul, 2012.
14. Sis Çelik A, Çapık, A, Engin R. Erzurum'da gebelik ve doğum sonu dönemde yapılan geleneksel uygulamaların belirlenmesi. *Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi*. 2012;15(4): 262-267.
15. Egelioglu Çetışli N, Karayağız Muslu G, ŞEN S, et al. Ege bölgesinde doğum sonu dönemde uygulanan geleneksel uygulamalar. *Uluslararası Hakemli Hemşirelik Araştırmaları Dergisi*. 2014;1:22-35.
16. Çevik A, Alan S. Doğum sonu dönemde yapılan geleneksel uygulamalar. *Mersin Üniversitesi Tıp Fakültesi Lokman Hekim Tıp Tarihi ve Folklorik Tıp Dergisi*. 2020;10(1): 14-22. doi: 10.31020/mutftd.624508
17. Darmstadt GL, Hassan M, Balsara ZP, et al. Impact of clean delivery-kit use on newborn umbilical cord and maternal puerperal infections in Egypt. *Journal of Health, Population and Nutrition*. 2009;27(6): 746-54. doi: 10.3329/jhpn.v27i6.4326
18. Eğri G, Konak A. Doğum sonu dönem ile ilgili geleneksel inanç ve uygulamalara Dünyadan ve Türkiyeden örnekler. *Journal of World of Turks*. 2011;3(1).
19. Eğri G, Gölbaşı Z. 15-49 yaş grubu evli kadınların doğum sonu dönemde bebek bakımına yönelik geleneksel uygulamaları. *TSK Koruyucu Hekimlik Bülteni*. 2007;6(5), 313-320.
20. Er Güneri S. Postpartum erken dönem kanıta dayalı uygulamalar. *Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*. 2015;4(3): 482-496.
21. Gabbe SG. *Obstetrics: Normal and Problem Pregnancies 7th edition*. Philadelphia: Elsevier; 2017.
22. Gölbaşı Z, Eğri G. Doğum sonu dönemde annenin bakımına yönelik yapılan geleneksel uygulamalar. *Cumhuriyet Tıp Dergisi*. 2010;32(3): 276-282.
23. Gözen D. Yenidoğanda verniks kazeozanın önemi ve banyo uygulaması. *Türkiye Klinikleri Hemşirelik Bilimleri Dergisi*. 2015;1(2): 1-6.
24. Güleroglu FT, Başer M, Cerit E, et al. Postpartum dönemde yapılan geleneksel inanç ve uygulamalar. *Türkiye Klinikleri Jinekoloji Obstetrik*. 2014;24(2): 84-89.
25. Işık MT, Akçınar M, Kadioğlu S. Mersin ilinde gebelik, doğum ve lohusalık dönemlerinde anneye ve yenidoğana yönelik geleneksel uygulamalar. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*. 2010;7(1): 63-84.
26. Kabataş F. Rize ve çevresindeki yaygın halk inanışları. (*Yüksek lisans tezi Fırat Üniversitesi Elazığ*, 2006.
27. Kabwijamu L, Waiswa P, Kawooya V, et al. Newborn care practices among adolescent mothers in Hoima District. Western Uganda. *PLoS One*. 2016;11(11). doi:10.1371/journal.pone.0166405
28. Kaewsarn P, Moyle W, Creedy D. Traditional postpartum practices among Thai women. *Journal of advanced nursing*. 2003;41(4): 358-366. doi: 10.1046/j.1365-2648.2003.02534.x
29. Karabulutlu Ö. Kars ilinde doğum sonu dönemde yenidoğan bakıma yönelik yapılan geleneksel uygulamaların belirlenmesi. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Elektronik Dergisi*. 2014;7(4): 295-302.
30. Kayom VO, Kakuru A, Kiguli S. Newborn care practices among mother-infant dyads in urban Uganda. *International Journal of Pediatrics*. 2015. doi: <https://doi.org/10.1155/2015/815938>

31. Kaypak Ş. Ekolojik turizm ve sürdürülebilir kırsal kalkınma. *Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi* 2012;1(7): 11-29.
32. Lee DT, Ngai IS, Ng MM, et al. Antenatal taboos among Chinese women in Hong Kong. *Journal of Midwifery*. 2009;25(2): 104-113. doi:10.1016/j.midw.2007.01.008
33. Mukunya D, Haaland MES, Tumwine JK, et al. "The cord is the child": meanings and practices related to umbilical cord care in Central Uganda. *BMC Pediatr*. 2020;20(1): 105. doi:10.1186/s12887-020-2002-9.
34. Önen C, Masyon D. 15-49 yaş arası kadınların doğum sonrasında bebeğe yönelik geleneksel uygulamaları ve etkileyen faktörler. *Sağlık ve Toplum Dergisi*. 2017;27(3): 31-37.
35. Özen M, Özgör B. Höllük; Bir Anadolu Gerçeği. *İnönü Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi*. 2006;13(2): 131-133.
36. Özsoy S, Katabi V. A comparison of traditional practices used in pregnancy, labour and the postpartum period among women in Turkey and Iran. *Journal of Midwifery*. 2008;24(3): 291-300. doi: 10.1016/j.midw.2006.06.008
37. Polat HH. *Sivas Ulaşt'a halk hekimliği uygulamaları*. Ankara: Ürün Yayıncılık; 1995.
38. Ridzuan MH, Ali MF, Tan CE, et al. Traditional and complementary medicine use during postpartum period: a cross-sectional analysis at a rural, public maternal and child health clinic in West Malaysia. *Cureus Journal of Medical Science*. 2021;13(6): 15410. doi:10.7759/cureus.15410.
39. Sivri BB, Karataş N. Toplumun kültürel yönü: doğum sonu dönemde anne ve bebek bakımına yönelik yapılan geleneksel uygulamalar ve dünyadan örnekler. *The Journal of Current Pediatrics* 2015;13(3): 183-193. doi: 10.4274/jcp.50479
40. Sülü Uğurlu E, Başbakkal Z, Dayılar H, et al. Ödemiş'te bulunan annelerin bebek bakımında uyguladıkları geleneksel yöntemlerin incelenmesi. *Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*. 2013;2(3): 342-360.
41. Şahin H, Soypak F. Erken loğusalık süresinde kadınların algıladıkları eş desteği. *Zeynep Kamil Tıp Bülteni*. 2011;41(4): 187-193.
42. Şimşek E. Türk kültüründe "alkarısı" inancı ve bu inanca bağlı olarak anlatılan efsaneler. *Akra Uluslararası Kültür Sanat Edebiyat ve Eğitim Bilimleri Dergisi*. 2017;5(12): 99-115. doi:https://doi.org/10.31126/akrajournal.327926
43. Tanrıverdi S, Köroğlu OA, Kültürsay N, et al. Annelerin anne sütünü arttıran faktörlere ilişkin görüş ve yaklaşımları. *Pediatric Araştırma Dergisi*. 2014;1(2): 84-86. doi: 10.4274/jpr.87597
44. Teke E. Osmaniyede doğumla ilgili inanç ve uygulamalar. (*Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gaziantep Üniversitesi*) Gaziantep, 2005.
45. Vargün B. Doğum sırasında ve doğum sonrasında anne ve bebeğin korunmasına yönelik geleneksel yöntemler. *Journal of Human Sciences*. 2018;15(2): 870-880. doi:10.14687/jhs.v15i2.5309
46. Waiswa P, Peterson S, Tomson G, et al. Poor newborn care practices - a population based survey in Eastern Uganda. *BMC Pregnancy Childbirth*. 2010;10(9).
47. Wang X, Wang Y, Zanzhou S, et al. A populationbasedsurvey of women's traditional postpartum behaviours in Northern China. *Journal of Midwifery*. 2008;24(2): 238-245. doi: 10.1016/j.midw.2006.12.010
48. Yalçın H. Gebelik, doğum, lohusalık ve bebek bakımına ilişkin geleneksel uygulamalar (Karaman örneği). *Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Dergisi*. 2012;55(1): 19-31.
49. Yaman S, Balcı E. Anne sütünü arttıran geleneksel uygulamalar. *Sağlık Akademisyenleri Dergisi*. 2019; 6(4): 230-236.